

ГОДИШЕН ДОКЛАД

НА

МЕЖДУВЕДОМСТВЕНАТА
КОМИСИЯ ЗА
ЕКСПОРТЕН КОНТРОЛ И
НЕРАЗПРОСТРАНЕНИЕ
НА ОРЪЖИЯТА ЗА
МАСОВО УНИЩОЖЕНИЕ
КЪМ МИНИСТЪРА НА
ИКОНОМИКАТА

ЗА

2015 г.

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЗАКОНА ЗА ЕКСПОРТНИЯ КОНТРОЛ НА
ПРОДУКТИ, СВЪРЗАНИ С ОТБРАНАТА, И НА ИЗДЕЛИЯ И
ТЕХНОЛОГИИ С ДВОЙНА УПОТРЕБА

София, май 2016

Съдържание:

I. Въведение	3
II. Национално законодателство в областта на експортния контрол	3
III. Контролни органи	4
IV. Продукти, свързани с отбраната	7
1. Сътрудничество в рамките на ЕС	7
1.1. Обща външна политика и политика на сигурност	7
1.2. Обща Позиция 2008/944/ОВППС на Съвета от 8 декември 2008 година	7
1.3. Общ списък на оръжията на ЕС	8
1.4. Договор за търговия с оръжия	9
1.5. Директива 2009/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 май 2009 година за опростяване на реда и условията за трансфер на продукти, свързани с отбраната, вътре в Общността	10
2. Международни организации и инициативи в областта на експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, по линия на които Р България има задължение да предоставя данни и информация	11
2.1. Организация на обединените нации	11
2.2. Организация за сигурност и сътрудничество в Европа	12
2.3. Васенаарска договореност	12
3. Данни за износ, внос, трансфер, транзит, превоз на продукти, свързани с отбраната, брокерски сделки с тях и участие в изложение	13
V. Изделия и технологии с двойна употреба	14
1. Стратегия на Европейския съюз срещу разпространението на оръжия за масово унищожение и прилагане на експортен контрол	14
1.1. Европейска стратегия срещу разпространението на оръжия за масово унищожение	14
1.2. Международни режими за експортен контрол	16
1.3. Международни организации и договори за неразпространение на оръжия за масово унищожение	20
2. Законодателство на ЕС в областта на експортния контрол на изделия и технологии с двойна употреба	21
3. Сътрудничество в областта на експортния контрол на изделия и технологии с двойна употреба	23
3.1. Работна група по ИТДУ	23
3.2. Координационна група	23
4. Данни за износ, трансфер, внос, транзит на изделия и технологии с двойна употреба и брокерски сделки с тях	24
VI. Приложения	24
Приложение 1 - Категории на Списъка на продуктите, свързани с отбраната	25
Приложение 2 - Обобщени данни за издадените разрешения и удостоверения, и за осъществения износ и трансфер на продукти, свързани с отбраната, от територията на Р България	26
Приложение 3 - Обобщени данни за издадените разрешения и удостоверения, и за осъществения внос и трансфер на продукти, свързани с отбраната, за територията на Р България	37
Приложение 4 - Категории на Списъка на изделията и технологии с двойна употреба	43
Приложение 5 - Обобщени данни за издадените разрешения и за осъществения износ и трансфер на изделия и технологии с двойна употреба от територията на Р България	44
Приложение 6 - Обобщени данни за издадените удостоверения за внос и за осъществения внос на изделия и технологии с двойна употреба	45

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ В НАСТОЯЩИЯ ДОКЛАД

АГ	Австралийска група
ВД	Васенаарска договореност
ГРСИ	Генерално разрешение на Съюза за износ
ГЯД	Група на ядрените доставчици
ДНЯО	Договор за неразпространение на ядрените оръжия
ДТО	Договор за търговия с оръжия
ДЧ	Държави-членки
ЕК	Европейска комисия
ЕП	Европейски парламент
ЕС	Европейски съюз
ЗЕКПСОИТДУ	Закон за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба
ИТДУ	Изделия и технологии с двойна употреба
ККБ	Конвенция по касетъчните боеприпаси
КЗБО	Конвенцията за забрана на разработването, производството и натрупването на запаси от бактериологични (биологични) и токсични оръжия и за тяхното унищожаване
КЗХО	Конвенцията за забрана на разработването, производството, натрупването и употребата на химическото оръжие, както и за неговото унищожение
ККБ	Конвенция по касетъчните боеприпаси
КППМ	Конвенция за забрана на използването, съхранението, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване
МААЕ	Международна агенция за атомна енергия
МОЛВ	Малки оръжия и леки въоръжения
ОВППС	Обща външна политика и политика за сигурност
ОДПЗЯО	Организация на Договора за пълна забрана на ядрените опити
ОЗХО	Организация за забрана на химическите оръжия
ОМУ	Оръжия за масово унищожение
ОССЕ	Организация за сигурност и сътрудничество в Европа
ППЗЕКПСОИТДУ	Правилник за прилагане на закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба
ПСО	Продукти, свързани с отбраната
РКРТ	Режим за контрол на ракетните технологии
СС НА ООН	Съвет за сигурност на Организацията на обединените нации

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад съдържа информация за дейността на **Междуведомствената комисия за експортен контрол и неразпространение на оръжията за масово унищожение към министъра на икономиката** за периода **от 1 януари до 31 декември 2015 г.** и е изготвен в изпълнение на чл. 70 от ЗЕКПСОИТДУ.

Целта на доклада е да представи подробна информация, свързана с отговорната и последователна политика на Р България в областта на експортния контрол на ПСО и на ИТДУ, която страната ни провежда в съответствие с поетите ангажименти по линия на многостранните договорености в областта на експортния контрол, отчитайки наложените международни санкции по линия на СС на ООН, ЕС и ОССЕ.

Прилагането на принципите на експортния контрол е обвързано със защитата на националната сигурност, икономическите и външнополитическите интереси на страната ни. Контролът, както в рамките на международните организации и режими, така и на национално ниво, обхваща определени категории конвенционални въоръжения, свързаното с тях оборудване и средствата за тяхното производство, а също така и широка гама ИТДУ, които могат да бъдат използвани както за граждански цели, така и за производство на конвенционални оръжия и разработването и разпространението на ОМУ.

НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО В ОБЛАСТТА НА ЕКСПОРТНИЯ КОНТРОЛ

Националната система за експортен контрол се основава на съвкупност от нормативни актове, с които се определят реда, правилата, отговорностите на лицата, извършващи дейности с ПСО, и с ИТДУ и функциите на съответните контролни органи:

➤ **Закон за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба** (Обн., ДВ, бр. 26 от 29.03.2011 г., в сила от 30.06.2012 г., изм. и доп., бр. 56 от 24.07.2012 г., в сила от 24.07.2012 г., бр. 93 от 27.11.2012 г., бр. 9 от 31.01.2014 г., в сила от 31.01.2014 г., изм., бр. 14 от 20.02.2015 г.)

➤ **Правилник за прилагане на закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба** (обн., ДВ, бр. 57 от 26.07.2011 г., в сила от 30.06.2012 г., изм. и доп., бр. 68 от 04.09.2012 г., бр. 96 от 05.11.2013 г., изм., бр. 40 от 2.06.2015 г.);

➤ **Заповед № РД-16-167/10.03.2015 г.** на министъра на икономиката за утвърждаване на образци на документи, съгласно приложения от № 1 до № 53, съгласно ЗЕКПСОИТДУ;

➤ **Постановление на Министерския съвет № 194 от 27 юли 2015 г.** (Обн., ДВ, бр. 60 от 7.08.2015 г., в сила от 7.08.2015 г.): **Приложение № 1** за приемане на Списък на

продуктите, свързани с отбраната и **Приложение № 2** за приемане на Списък на изделията и технологиите с двойна употреба, които подлежат на контрол при внос;

➤ **Постановление № 272 на МС от 30.10.2012 г.** за изменение и допълнение на Постановление № 91 на МС от 9.04.2001 г. за утвърждаване на Списък на държавите и организациите, спрямо които Р България прилага забрана или ограничения върху продажбата и доставките на въоръжение и свързаното с него оборудване, в съответствие с резолюции на Съвета за сигурност на ООН и решения на Европейския съюз и на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (*Обн., ДВ, бр. 37 ОТ 2001 г.; изм. и доп., бр. 70 ОТ 2002 г., бр. 22 и 61 от 2003 г., бр. 9, 61 и 110 от 2004 г., бр. 24, 74, 78, 85, 94 и 96 от 2005 г. бр. 22, 32, 33 и 92 от 2006 г., бр. 7, 32, 34, 41, 46 и 61 от 2007 г., бр. 9 и 43 от 2008 г., бр. 92 от 2009 г., бр. 24 и 73 от 2010 г. и бр. 49 от 2012 г.*);

➤ **Закон за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори** (*Обн., ДВ, бр. 8 от 28.01.2000 г., изм., бр. 75 от 2.08.2002 г., в сила от 3.09.2002 г., бр. 11 от 2.02.2007 г., бр. 82 от 16.10.2009 г., в сила от 16.10.2009 г., бр. 26 от 29.03.2011 г., в сила от 30.06.2012 г., бр. 14 от 20.02.2015 г.*);

➤ **Наредба № 16-437 от 04.05.2007 г.** за условията и реда за извършване на дейности с токсичните химически вещества и техните прекурсори (*Обн. бр. 40 от 2007 г., изм. бр.18 от 23.02.2013 г., бр. 39 от 29.05.2015, в сила от 29.05.2015*);

➤ **Закон за изпълнение на Регламент на Съвета (ЕО) № 1236/2005** относно търговията с някои стоки, които биха могли да бъдат използвани с цел прилагане на смъртно наказание, изтезания или други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание (*Обн., ДВ, бр. 23 от 29.02.2008 г., изм. бр. 14 от 20.02.2015 г.*);

➤ **Закон за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване** (*Обн., ДВ, бр. 95 от 8.12.2015 г.*);

➤ **Решение на Министерския съвет № 225 от 9 април 2015 г.** относно забрана за транспортиране с цел внос на всички видове боеприпаси за огнестрелни оръжия и транспортиране на боеприпаси за огнестрелни оръжия на територията на Република България от територията на друга държава членка с цел утилизация и/или унищожаване.

КОНТРОЛНИ ОРГАНИ

Контролът по спазването на режима за дейностите с ПСО и ИТДУ, се осъществява от Междуведомствения съвет по отбранителна индустрия и сигурност на доставките към Министерския съвет, Междуведомствената комисия, министъра на икономиката, министъра на вътрешните работи, председателя на Държавна агенция „Национална сигурност“ и директора на Агенция „Митници“ на Министерството на финансите или от оправомощени от тях длъжностни лица, съгласно чл. 67, ал. 1 от ЗЕКПСОИТДУ.

Междуведомствен съвет

Междуведомственият съвет (създаден с ПМС № 120 от 25.06.2012 г.) е консултативен орган за разработване на принципите и за осъществяване на координацията при провеждането на държавната политика в областта на отбранителната индустрия, на експортния контрол на ПСО, на отбранително-мобилизационната подготовка на страната и на международното отбранително-икономическо и научно-техническо сътрудничество във връзка с отбраната и сигурността на страната.

Съпредседатели на Междуведомствения съвет са министърът на икономиката и министърът на отбраната. В Междуведомствения съвет са включени представители на Министерство на икономиката, Министерство на отбраната, Министерство на вътрешните работи, Министерство на външните работи, Министерство на финансите, Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на земеделието и храните, Министерство на здравеопазването, Държавна агенция „Разузнаване“, Държавна агенция „Национална сигурност“, Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“.

В изпълнение на ЗЕКПСОИТДУ, Междуведомственият съвет издава лицензи за износ, внос и транспортиране на ПСО, сертификати за получател на ПСО, както и удостоверения за регистрация за трансфер и за регистрация за брокерска дейност с ПСО.

Междуведомствена комисия

Междуведомствената комисия е национален орган в областта на експортния контрол на продукти свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба. Съставът и редът на дейността ѝ са определени в глава четвърта на ППЗЕКПСОИТДУ. Председател на Междуведомствената комисия е министърът на икономиката, членове са представители на МВР, МВНР, МИ, МО и ДАНС.

Междуведомствената комисия:

- разглежда заявления за издаване на индивидуални и глобални разрешения за износ, внос и трансфер от територията на Р България, транзит, превоз, участие в изложение на ПСО и брокерска сделка с тях;
- разглежда заявления за издаване на индивидуални и глобални разрешения за износ и трансфер от територията на Р България, транзит и брокерска дейност с ИТДУ;
- публикува национални генерални разрешения за трансфер на ПСО и за износ и трансфер на ИТДУ;
- приема декларациите за осъществяване на трансфер по национални генерални разрешения за трансфер на ПСО;
- приема декларациите за осъществяване на износ по ГРСИ на ИТДУ.

Междуведомствената комисия е и Национален орган на Р България по прилагането на КЗХО. Основните ѝ функции са свързани с предоставяне на годишните декларации на страната ни за изминали и планирани дейности с токсични химически вещества и техните

прекурсори, посочени в приложенията на КЗХО, както и данни за други органични химически производства. Междуведомствената комисия разглежда заявления и издава удостоверения за посочените дейности с токсични химически вещества и техните прекурсори¹, осигурява безпрепятствено провеждане на инспекции на територията на страната на декларираните производствени предприятия, приема декларациите за трансфер на посочените вещества и др.

Министър на икономиката

Министърът на икономиката или оправомощени от него длъжностни лица:

- регистрира физически и юридически лица за извършване на износ и трансфер на ИТДУ и брокерска дейност с тях;
- регистрира вноса на ИТДУ, включени в Приложение 2 на Постановление на Министерския съвет № 194/27.07.2015 г. за приемане на Списък на ИТДУ, които подлежат на контрол при внос;
- регистрира трансфера на ПСО за територията на Р България за лицата по чл. 5, т. 1 от ЗЕКПСОИТДУ (физически и юридически лица, регистрирани по реда на Търговския закон), както и износа, вноса и трансфера на ПСО от територията на Р България на лицата по чл. 5, т. 2 от ЗЕКПСОИТДУ (структури на централната администрация на изпълнителната власт, ръководени от министри, ДАНС, Държавна агенция „Разузнаване“ и Националната служба за охрана);
- съгласно чл. 2, ал. 1 от Закона за изпълнение на Регламент 1236/2005 издава разрешения за износ и внос на стоките, посочени в Приложение II, разрешение за оказване на техническа помощ, свързана с тези стоки, и разрешение за износ на стоките, посочени в Приложение III на посочения регламент.

Актуална информация

Актуална информация относно законодателството, контролните органи и друга полезна информация във връзка с контрола на ПСО и ИТДУ е публикувана на интернет страниците на:

- Междуведомствения съвет: www.micmrc.government.bg;
- Междуведомствената комисия: www.exportcontrol.bg;
- Министерството на икономиката: www.mi.government.bg/bg

¹ На основание чл. 12, т. 13 от ЗЗХО, Междуведомствената комисия представя отделен доклад за изпълнението на КЗХО и ЗЗХО

ПРОДУКТИ, СВЪРЗАНИ С ОТБРАНАТА

СЪТРУДНИЧЕСТВО В РАМКИТЕ НА ЕС

➤ ОБЩА ВЪНШНА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА НА СИГУРНОСТ

Целите на ОВППС се постигат чрез следване на обща стратегия за съвместни действия. ЕС определя, провежда и прилага обща външна политика и политика на сигурност, която се основава на развитието на взаимната политическа солидарност между ДЧ, на определянето на въпросите от общ интерес, запазване на общите ценности, фундаментални интереси и независимостта на ЕС, укрепване на сигурността на ЕС и ДЧ с всички средства, запазването на мира и укрепването на международната сигурност, засилване на международното сътрудничество, развитие и консолидиране на демокрацията и силата на закона с респект към правата на човека и основните свободи. На основание чл. 346 от Договора за функциониране на ЕС, всяка страна има право да предприема мерките, които счита за необходими за запазване на своите интереси в областта на сигурността, в т.ч. и свързаните с търговията с оръжия, боеприпаси и военни материали. В съответствие с тази разпоредба ДЧ прилагат национални политики по отношение на износа и вноса на военни изделия.

➤ ОБЩА ПОЗИЦИЯ 2008/944/ОВППС НА СЪВЕТА ОТ 8 ДЕКЕМВРИ 2008 ГОДИНА, ОПРЕДЕЛЯЩА ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА РЕЖИМ НА КОНТРОЛ ВЪРХУ ИЗНОСА НА ВОЕННИ ТЕХНОЛОГИИ И ОБОРУДВАНЕ

Общата Позиция 2008/944/ОВППС определя осем основни критерии, които трябва да се отчитат при разглеждане на заявленията за износ на ПСО. В случаите, когато износът на въоръжение не отговаря на един и/или повече от критериите, държавата-износител може да откаже издаването на разрешение за осъществяване на износа. Осемте критерии са свързани със:

- (1) зачитане на международните ангажименти на ДЧ и наложени санкции от СС на ООН, ЕС и ОССЕ;
- (2) зачитане на правата на човека в държавата-краен получател;
- (3) вътрешната обстановка в държавата-краен получател - съществуването на напрежение или въоръжени конфликти;
- (4) запазване на регионалния мир, сигурност и стабилност и недопускане на прекомерно струпуване на оръжия в райони с потенциални или съществуващи конфликти;
- (5) опазване на националната сигурност на ДЧ и на техните територии;
- (6) поведението на държавата-вносител в международната общност, включително по отношение на подкрепата за международния тероризъм и поддържащите го държавни режими;
- (7) наличието на риск от пренасочване или реекспорт при нежелателни условия;

(8) съвместимостта на оръжията или оборудването с техническия и икономическия капацитет на държавата-получател.

Всяка ДЧ е поела ангажимент в случаите на разглеждане на заявление за износ на оръжия да отчита издадените от други ДЧ откази за идентични сделки. В Обща Позиция 2008/944/ОВППС са разписани редът и правилата за провеждане на консултации с цел уточняване на идентичността на сделката и актуалността на приложените критерии, както и обмен на информация за откази.

➤ **ОБЩИЯТ СПИСЪК НА ОРЪЖИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ** дефинира обхвата на ПСО, подлежащи на контрол: бойни огнестрелни оръжия и боеприпасите за тях, бомби, торпеда, реактивни снаряди, ракети, средствата за управление на огъня, военните сухопътни транспортни средства, химически или биологични токсични вещества и средства за защита от тях, радиоактивни и взривни материали с военно предназначение, ракетни горива, пиротехнически и други вещества, военни плавателни съдове и летателни апарати, специализирано военно електронно оборудване, кинетични високоскоростни оръжейни системи, бронирани или защитни технически средства, симулатори за бойно обучение, апаратури за визуализация или радиоелектронно противодействие, заготовки и отливки, които се използват в контролирани продукти, водолазна апаратура, технически бази-данни и други технически средства с военно предназначение, средства за производство на оръжия, оръжейни системи с насочена енергия, средства за защита, криогенни и свръхпроводими технически средства, софтуер със специално предназначение, военни технологии, както и техническата помощ, свързана с поддръжка, ремонт, модифициране и модернизация. В националното законодателство Общият списък на оръжията на ЕС е приет с ПМС № 194 от 27.07.2015 г.

Р България ежегодно предоставя на Съвета на ЕС данни за осъществения през предходната година износ на ПСО. На основание чл. 8, ал. 2 от Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета.

Секретариатът на Съвета на ЕС изготвя консолидиран доклад въз основа на предоставените от ДЧ национални данни. Докладът на ЕС интегрира данни за износа на конвенционални оръжия от ДЧ за предходната календарна година по категории въоръжения, стойности на издадени разрешения и реализиран износ. Документът се предоставя на Европейския парламент (ЕП) и се публикува в Официалния вестник на ЕС.

На регулярни заседания на **Работната група по износа на конвенционални оръжия (COARM)** към ЕСВД, ДЧ обсъждат актуални въпроси, свързани с експортния контрол на ПСО. Изградената COARM online system за защитена връзка се използва чрез създадените ECAS (European Commission Authentication Systems) достъпи на предварително определени лица. Използването на системата за двупосочен обмен на информация включва данни за издадени откази и данни за разрешен и осъществен износ на годишна база по линия на ЕС, като едновременно с това дава възможност българските контролни органи да разполагат с аналогична информация, публикувана в системата от другите ДЧ.

Работната група провежда ежемесечни заседания в гр. Брюксел, Белгия. В този формат вземат участие представители на компетентните държавни органи на ДЧ на ЕС. На

заседанията се дискутират актуални въпроси, свързани с политиките на експортен контрол на ДЧ, обменя се информация по отношение на прилаганите национални политики в областта на експортния контрол спрямо определени държави и региони и издадени откази за износ на ПСО, както и се провеждат дискусии относно съдържанието на проекти на документи по линия на Съвета на ЕС. Част от работата на групата е и осъществяване на политически диалог с трети страни в подкрепа на ДТО.

Обсъждат се и настоящите и бъдещите дейности на ДЧ в изпълнение на Решение на Съвета 2012/711/ОВППС в процеса на подпомагане и насърчаване контрола на износ на ПСО и спазването на принципите и критериите на Обща позиция 2008/944/ОВППС в трети страни.

➤ **ДОГОВОР ЗА ТЪРГОВИЯ С ОРЪЖИЯ**

Страната ни участва активно в изработването на ДТО от неговото начало през 2006 г. На 2 април 2014 г. България, заедно с 15 други държави, връчи ратификационните си инструменти за присъединяване към Договора, с което подпомогна процеса на влизането му в сила на 24 декември 2014 г. В изпълнение на т. 4 от Решение на Министерския съвет № 63/05.02.2014 г., ДТО бе обнародван в бр. 4 на ДВ от 15.01.2016 г.

Сред приоритетите на Р България в областта на експортния контрол и контрола на въоръженията е ДТО. Като член на ЕС и на всички режими за експортен контрол, България прилага изключително високи стандарти при регулирането на оръжейните трансфери и се стреми към универсализация на принципите на експортен контрол, заложи в ДТО с цел постигане на прозрачност по отношение на външнотърговските дейности с отбранителна продукция.

Регламентирането на търговските дейности, съдействието за пресичане на незаконната търговия с конвенционално оръжие чрез общи стандарти, представляват съществен принос за поддържане на мира, сигурността, стабилността в международен и регионален план, за спазването на правата на човека и международното хуманитарно право, както и в борбата срещу тероризма и организираната престъпност.

ДТО е призван да запълни съществуващата празнота по отношение на регламентирането на глобално равнище на търговията с конвенционално оръжие. Наред с това, той увеличава прозрачността при търговията с оръжие, като насърчава воденето на отчетност и представянето на съответната информация.

➤ **ДИРЕКТИВА 2009/43/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА ОТ 6 МАЙ 2009 ГОДИНА ЗА ОПРОСТЯВАНЕ НА РЕДА И УСЛОВИЯТА ЗА ТРАНСФЕР НА ПРОДУКТИ, СВЪРЗАНИ С ОТБРАНАТА, ВЪТРЕ В ОБЩНОСТТА**

Транспонирането на Директива 2009/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 май 2009 година за опростяване на реда и условията за трансфер на продукти, свързани с отбраната, вътре в Общността в националните законодателства на ДЧ доведе до отстраняване на съществуващите в Общността несъответствия в правилата и процедурите по отношение на вътрешнообщностните трансфери на продукти, свързани с отбраната.

Ежегодно към Европейската комисия (ЕК) се провежда заседание на Комитета, създаден по силата на Директивата. Акцентите през 2015 г. бяха поставени върху развитието на

функционалността на Регистъра на предприятията, притежаващи сертификати за продукти, свързани с отбраната (The Register of the Certified Defence-related Enterprises - CERTIDER), съдържащ информация за сертифицираните получатели на ПСО, обхвата и формата на националните генерални разрешения за трансфер на ПСО, осъвременяване на данните за националните точки за контакт и възможност за хармонизиране на националните мерки в тази област. Подробна информация може да бъде намерена на <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/certider/>.

По отношение на контрола върху конвенционалните оръжия, outreach - дейностите на ЕС са започнали през 2008 г. и първата фаза е била фокусирана върху работата с разположените в близост държави от Югоизточна Европа, Северна Африка, Средиземноморието, Източна Европа и кавказките партньори на Европейската политика за съседство. Основна цел при информационния обмен свързан с контрол на износа на оръжие е насърчаването на принципите и прилагането на критериите на Общата Позиция на ЕС 2008/944/ОВППС, регулираща износа на оръжия и свързаните с него мерки за прозрачност. През 2013 г. ЕС разширява портфолиото си с приемането на специална програма за подпомагане изпълнението на ДТО, съгласно Решение 2013/768/ОВППС на Съвета. Тази програма помага на редица трети страни (по тяхно искане) за засилване на ефективността на техните контролни системи в съответствие с изискванията на ДТО. Предприети са последователни усилия за да се достигне до страни, които все още не са страни по ДТО.

Дейностите на ЕС са значително разширени с приемането на Съвместно действие 2008/230/ОВППС, чрез финансиране на семинари, обединяващи експерти в областта на контрола на износа на оръжие от държавите-членки на ЕС и трети заинтересовани страни. Целите на мероприятията са свързани с помощ при изготвянето и прилагането на законодателството, за да се гарантира ефективен контрол на износа на оръжие.

С оглед на успешното партньорство, инициирано от Съвместно действие 2008/230/ОВППС на Съвета, ЕС финансира следващите фази на дейности за популяризиране своите програми чрез Решения 2009/1012/ОВППС на Съвета от 22 декември 2009 г., 2012/711/ОВППС на Съвета от 19 ноември 2012 г. с последно изменение Решение 2015/2309/ОВППС от 10 декември 2015 г. Тези решения предвиждат допълнителни, по-модерни и предизвикващи по-голямо търсене информационни дейности с партньорските страни.

Съгласно Решение 2015/2309/ВПСС на Съвета, страните партньори ще могат да заявяват помощ и съдействие, свързано с класифициране на изделия и прилагането на контролните списъци.

МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ И ИНИЦИАТИВИ В ОБЛАСТТА НА ЕКСПОРТНИЯ КОНТРОЛ НА ПСО, ПО ЛИНИЯ НА КОИТО Р БЪЛГАРИЯ ИМА ЗАДЪЛЖЕНИЯ ДА ПРЕДОСТАВЯ ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ

Прозрачността и обменът на информация са сред основните принципи, приети от международната общност в областта на експортния контрол. Прозрачността спомага за общото разбиране на целите на експортния контрол, включително функционирането на националните системи за експортен контрол и на международните организации.

➤ ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ

Службата на ООН по въпросите на разоръжаването насърчава усилията за разоръжаване в областта на конвенционалните оръжия, особено на противопехотни мини и малки оръжия, които са широко разпространени оръжия в съвременните конфликти.

Регистърът на СС на ООН на конвенционалните оръжия гарантира предсказуемост и прозрачност във въоръжаването и спомага да се изгради доверие между страните и да помогне за предотвратяване на конфликти. Регистърът обхваща седем категории оръжия, които са със значителен поразяващ ефект и които биха могли да осигуряват стратегическо предимство. През 2003 г. бе взето решение данните по износа и вноса на МОЛВ да се добавят към регистъра и на доброволен принцип държавите да ги включват в техните годишни доклади.

По линия на Регистъра на ООН на конвенционалните оръжия Р България предоставя информация за осъществен износ, внос и трансфер по 7-те категории на Регистъра и за МОЛВ.

Конвенция за забрана на използването, съхранението, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване (Отавска конвенция) задължава държавите-участнички да не използват, разработват, произвеждат, трансферират или насърчават използването на противопехотни мини и да унищожат запасите си от противопехотни мини.

Конвенция по касетъчните боеприпаси (ККБ) забранява употребата, производството, складирането и търговията с КБ, определя система от мерки, свързани със сътрудничество и съдействие по отношение на обезопасяване на засегнати от КБ зони и унищожаване на налични запаси от тези боеприпаси. Според Плана за действие от Виентян - мярка № 8, държавите, ратифицирали ККБ, следва до 1 г. след влизане в сила на ККБ за тях, да представят план за унищожаване на запасите си от КБ. Със заповед на министъра на външните работи от 31.01.2012 г. бе създадена междуведомствена работна група, изпълняваща функциите на постоянен механизъм за координация на изпълнението на задълженията ни по ККБ. Планът за унищожението на наличните КБ в Българската армия е от компетентността на МО.

В областта на разоръжаването и контрола на въоръженията Р България придава особено значение на създаването на силни инструменти, установяващи нови стандарти в международното хуманитарно право в съответствие с усилията на международната общност за предотвратяване на ненужни страдания на цивилни. Един от тези инструменти е ККБ, по която България е страна от 6 април 2011 г. Документът забранява употребата, производството,

складирането и търговията с КБ. В изпълнение на задълженията на страната ни по ККБ, бе приет и обнародван Закона за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване. Приемането на Закона демонстрира сериозната ангажираност на България с международното хуманитарно право. В него е заложен по-ефективен контрол върху дейностите с този вид боеприпаси. Съществен момент са забранителните дайноти с КБ, които са изцяло пренесени от ККБ, както и предвидените наказателни мерки при нарушение на разпоредбите.

➤ **ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА СИГУРНОСТ И СЪТРУДНИЧЕСТВО В ЕВРОПА**

Основната цел на ОССЕ е осигуряване на сигурност, военно-политическо, икономическо и хуманно сътрудничество. ОССЕ се занимава с широк кръг проблеми, свързани със затвърждаването на сигурността, включващи противодействие на тероризма, неразпространение на ОМУ, контрол над въоръжението, мерки за укрепването на доверието и безопасността, икономически въпроси, права на човека и др. Р България ежегодно предоставя по линия на Международния обмен за МОЛВ по Документа на ОССЕ за МОЛВ информация за осъществен износ и внос на МОЛВ за предходната календарна година за и от страни-членки на ОССЕ.

Целите, които си поставя международната общност в областта на експортния контрол на ПСО, и политиката, която следва в тази област, са основно продиктувани от загрижеността и ялната необходимост от прилагането на ефективни мерки по недопускането на разпространението на конвенционални оръжия и ОМУ и попадането им в държави, лица и организации, които не се съобразяват с международно приетите норми и чиито действия представляват потенциална заплаха за мира и сигурността на съвременното общество.

Важна роля в прилагането на ефективен експортен контрол е спазването на санкциите и ограниченията, наложени от СС на ООН, от ЕС и ОССЕ.

Списъкът на държавите и организациите, спрямо които Р България прилага забрани или ограничения върху продажбите и доставките на въоръжение и свързаното с него оборудване е определен с Постановление № 272 на МС от 30.10.2012 г. за изменение и допълнение на ПМС № 91 от 9.04.2001 г.

➤ **ВАСЕНААРСКА ДОГОВОРЕНОСТ**

В съответствие с международните си ангажименти по линия на ВД, Р България предоставя информация за осъществения износ за страни, неучастващи във Васенаарската договореност, по 8-те категории оръжия, съгласно Основополагащите елементи на режима (седемте категории по Регистъра на ООН на конвенционалните оръжия и МОЛВ).

➤ **САНКЦИИ И ОГРАНИЧЕНИЯ, НАЛОЖЕНИ ОТ СС НА ООН, ОТ ЕС И ОССЕ**

Детайлна информация за действащите към момента ограничителни мерки за наложените ограничения по държави може да бъде намерена на електронния адрес на Съвета на ЕС: http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf.

Санкциите следва да бъдат използвани като част от интегриран и цялостен подход в политиката, в рамките на общите стратегии на външната политика на Европейския съюз, за участието в политически диалог и взаимно допълващи се усилия. Уеднаквено и последователно тълкуване и ефективно прилагане на ограничителните мерки, е от съществено значение, за да се гарантира тяхната ефективност при постигането на желаната политическа цел. Политическите цели и критерии на ограничителните мерки следва да бъдат ясно определени в правните актове.

Ограниченията и забраните имат различен обхват. Санкциите и забраните се налагат срещу трети страни, т.е. държавата на крайния потребител или физически или юридически лица, субекти и организации подробно описани с техни идентификационни данни и основанията, заради които са попаднали в ограничителни списъци. Съществуват ограничения върху прехвърлянето на финансови средства към и от определени държави - ограничения спрямо финансови институции, банки и друг вид ограничения на определени фирми или с лица и образувания, действащи от тяхно име, а не рядко са случаите, когато се налагат ограничения върху определени изделия и технологии, чиято доставка, продажба, трансфер, износ или внос е забранен.

ДАННИ ЗА ИЗНОС, ВНОС, ТРАНСФЕР, ТРАНЗИТ, ПРЕВОЗ И БРОКЕРСКИ СДЕЛКИ С ПСО ПРЕЗ 2015 Г.

През 2015 г. Междуведомствената комисия е издала общо **1 261** разрешения. Данните за броя на разрешения износ, внос и трансфер на ПСО, посочени в Приложения 2 и 3 са на база брой разрешени позиции на ПСО, в зависимост от категорията им според Списъка на ПСО.

➤ ИЗНОС И ТРАНСФЕР НА ПСО ОТ ТЕРИТОРИЯТА НА Р БЪЛГАРИЯ

Междуведомствената комисия е издала **697** разрешения/удостоверения за износ и трансфер на ПСО от територията на Р България. Общата стойност на издадените разрешения е **1 402 884 788 евро**, като най-голяма част от осъществения износ е за Ирак, Саудитска Арабия, Индия и Афганистан (Приложение 2).

През 2015 г. е реализиран износ и трансфер на ПСО от територията на Р България на ПСО на обща стойност **642 564 836 евро**. Обект на износ са основно изделия от категории ML3, ML4, ML6, ML1 и ML2, следвани от категории ML13 и ML10 от Списъка на ПСО.

➤ ВНОС И ТРАНСФЕР НА ПСО ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА Р БЪЛГАРИЯ

През 2015 г. са издадени **475** разрешения/удостоверения за внос и трансфер за територията на страната на ПСО, като най-голям брой разрешения/удостоверения са издадени за внос и трансфер за територията на страната от Чешка Република, Германия и Беларус. Общата стойност на издадените разрешения/удостоверения за внос и трансфер на ПСО за територията на Р България е **575 291 619 евро** (Приложение 3).

Общата стойност на реализирания внос и трансфер за територията на страната е **150 273 550 евро**, като най-голяма част от осъществения внос и трансфер е от Сърбия, Чешка Република и Беларус. Основната част от внасяните изделия са от категория ML3, следвана от категории ML4, ML1 и ML2. Стойността на реализирания от Министерство на отбраната внос и трансфер на изделия, предназначени за модернизация на Българската армия възлиза на **2 264 336 евро**.

➤ **ТРАНЗИТ, ПРЕВОЗ, БРОКЕРСКИ СДЕЛКИ С ПСО И УЧАСТИЯ В ИЗЛОЖЕНИЯ**

През 2015 г. са издадени **59** разрешения за транзит и превоз на ПСО през територията на Р България. За същия период Междуведомствената комисия е издала **8** разрешения за брокерски сделки с ПСО и **10** разрешения за участия в международни търговски изложения на ПСО.

➤ **ИЗДАДЕНИ ОТКАЗИ**

Междуведомствената комисия е отказала издаването на четири разрешения за износ на ПСО.

С цел да бъдат представени реално осъществените дейности с ПСО и ИТДУ, в приложенията към настоящия доклад не е включена информация за разрешенията/удостоверенията в случаите на извършване на временен и обратен износ/трансфер с цел ремонт, демонстрации и др., както и временен и обратен внос/трансфер за същите цели.

ИЗДЕЛИЯ И ТЕХНОЛОГИИ С ДВОЙНА УПОТРЕБА

Изделия с двойна употреба са изделия, включително софтуер и технологии, които могат да се използват както за граждански цели, така и за производство на военни изделия. Износът, трансферът и транзитът на ИТДУ, както и брокерската дейност с тях се контролират с цел неразпространение на ядрени материали, химически и биологически оръжия и оборудването за тяхното производство.

Значителна част от търговията на ЕС със стратегически партньори включва ИТДУ, които намират приложение в ключови сектори на икономиката и в научноизследователската дейност. Производството и търговията с тези високотехнологични продукти обхваща широк спектър от изделия с гражданско предназначение в областта на енергетиката, космическите изследвания и навигационните технологии, отбраната и сигурността, телекомуникации, електрониката, машиностроенето, химическата индустрия и други.

СТРАТЕГИЯ НА ЕС СРЕЩУ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ОМУ И ПРИЛАГАНЕ НА ЕКСПОРТЕН КОНТРОЛ

Режимът за контрол на износа, трансфера, транзита на ИТДУ и брокерски дейности с тях се урежда от Регламент (ЕО) № 428/2009, който определя освен общия списък на ЕС на

изделията с двойна употреба, така и координацията и сътрудничеството в подкрепа на последователното прилагане и изпълнение на територията на ЕС. Регламентът е задължителен и се прилага пряко в целия ЕС. Независимо от това ДЧ на ЕС трябва да предприемат някои допълнителни мерки за прилагане на някои от неговите разпоредби, например във връзка с прилагането на административни и наказателни санкции. Преглед на националните мерки се публикуват в Официалния вестник на ЕС.

Основни *акценти* са поставени върху експортния контрол в една променяща се по отношение на сигурността, технологиите и икономиката среда, променящите се рискове и заплахи пред сигурността във връзка с разпространението на ОМУ, глобализацията и глобалното измерение на тероризма (прилагане на техники за избягване на контрол, транспортиране на чувствителни изделия през области със слаби национални институции и центрове за прехвърляне на товари), бързите технологични промени и изследователските проучвания с ключова роля при появата на нови рискове от разпространение на ОМУ – нематериален трансфер на технологии, киберинструменти за наблюдение, следене, прихващане и подслушване, трансфери на знания и умения чрез лица, иновационни производства с висока добавена стойност.

Перспективите за еволюция на режима за контрол на износа на ИТДУ на ЕС го определят като търговски инструмент, свързан със сигурността - водещ в международните усилия за неразпространение, но и адаптивен към развитието на рисковете за сигурността и заплахите, включително различните форми на тероризъм и усилията на някои държави и недържавни субекти за придобиване на оръжия за масово унищожение. Експортният контрол от друга страна също трябва да е приспособим към бързите технологични и научни разработки и трансформации в световните икономически отношения.

ЕК редовно провежда публични консултации и поддържа постоянен диалог с промишлени асоциации, академичните среди и гражданското общество с основна цел постигане на правилен баланс между сигурност и конкурентоспособност. Освен това, държавите-членки на ЕС също водят специализиран и непрекъснат диалог с бизнес-асоциации и заинтересовани страни на национално ниво. ЕК проведе онлайн обществено проучване в периода от юли до октомври 2015 г. свързани с ключовите етапи на прегледа на политиката за експортен контрол и оценка на въздействието върху бизнеса. Заедно с други данни, събрани от ЕК чрез различни проекти, както и чрез по-широки консултации със заинтересованите страни, онлайн обществените консултации ще подкрепят финализирането на доклада за оценка на въздействието, на базата на които се планира предложение за изменение на Регламент 428/2009, с крайна цел модернизиране на системата за експортен контрол на ЕС.

ЕК и люксембургското председателство на Съвета съвместно организираха и проведоха Форум за преглед на политиката за експортен контрол: гарантиране на сигурността и конкурентоспособността в един променящ се свят, който бе проведен на 7 декември 2015 г. в Брюксел. Участие взеха над 100 представители на европейски и национални бизнес асоциации, износители и производители на ИТДУ, организации на гражданското общество, както и представители на лицензиращите органи на ДЧ, което даде възможност за обмен на

мнения по различни въпроси, фокусирани върху прегледа на политиката за експортен контрол.

Определени са следните *насоки в развитието на стратегическата система за контрол на търговията с ИТДУ*: постигане на баланс между необходимостта от регулиране на търговията и намаляването на регулаторната тежест, разработване на подход за „интелигентна сигурност“ с развитието на нови технологии (облачни компютърни технологии, 3D-принтиране, нанотехнологии), премахване на контрола върху износа на изделия, които са морално остарели или са вече широко достъпни, актуализиране на контрола на техническата помощ, подобряване на контрола върху брокерската дейност и транзита, както и въвеждане на специфични правни разпоредби в партньорството с частния сектор, целенасочено и координирано обхващане на академичните и научноизследователските среди с цел повишаване на осведомеността за приложимите правила и насърчаване на ефективното им прилагане (приемане на кодекс за поведение за учените, участващи в извършването на изследвания, свързани с ИТДУ), въвеждане на система за редовен преглед на националните генерални разрешения за износ и обсъждането на евентуалното им приложение като ГРСИ за целия ЕС, проучване на ефекта от въвеждане на ГРСИ за „пратки с ниска стойност“, „вътрешнофирмени трансфер на технологии“, оценка на възможностите за критично преразглеждане на контрола на трансфер на ИТДУ в рамките на ЕС с цел оставащите бариери на единния пазар да бъдат сведени до минимум, като същевременно да се осъществява строг контрол по отношение на трансфера на най-чувствителните ИТДУ, разширяване на функционалността на електронната система за обмен на данни на ЕС и други.

На 24 декември 2015 г. в Официален вестник на Европейския съюз бе публикуван Делегиран Регламент (ЕС) № 2420/2015 Комисията от 12 октомври 2015 г. за изменение на Регламент № 428/2009. С него бяха направени изменения на Приложения I, II и IV, както следва:

- актуализиране на Приложение I - общият списък на изделията и технологиите с двойна употреба, които подлежат на контрол в Съюза. Решенията относно изделията, подлежащи на контрол, се вземат в рамките на Австралийската група, Режима за контрол на ракетните технологии, Групата на ядрените доставчици, Васенаарската договореност и Конвенцията за забрана на химическото оръжие;
- Приложения IIa — IIж (Генерални разрешения на Съюза за износ) се изменят с Приложение II, вследствие на измененията на изделията и технологиите с двойна употреба в контролния списък на ЕС в Приложение I;
- Приложение IV (изделия и технологии с двойна употреба, които подлежат на контрол при трансфер в рамките на Общността) се изменят с Приложение III.

Актуална информация свързана с измененията, проучванията и събитията свързани с експортния контрол в ЕС може да бъде намерена на <http://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls/>.

➤ **МЕЖДУНАРОДНИ РЕЖИМИ ЗА ЕКСПОРТЕН КОНТРОЛ:**

Р България е страна по международните режими за експортен контрол. Държавите-участнички се придържат към общоприети принципи на контрол и обмен на информация по

отношение на определени групи изделия и технологии с цел избягване на риска от нерегламентираното им използване и разпространение. Дейността на режимите е насочена и към стремеж за осъществяване на контакти с трети държави с цел тяхното приобщаване към ръководните правила.

Васенаарската договореност е международен режим за контрол на износа на конвенционално оръжие и на ИТДУ, използвани за тяхното производство. Тя е създадена от 33 държави през м. юли 1996 г.

Васенаарската договореност има за цел преди всичко да насърчава „прозрачност и по-голяма отговорност при трансферите на конвенционални оръжия и ИТДУ, като по този начин възпрепятства дестабилизиращи натрупвания“. Участващите държави трябва да гарантират, че техните трансфери на конвенционални оръжия и ИТДУ не помагат за развитието или изграждане на военните способности, които могат да застрашат регионалната и международната сигурност и стабилност. Всички решения в рамките на Васенаарската договореност се приемат с консенсус. Разрешаването на износ или отказ на издаването на разрешение за износ на което и да е изделие от списъците на договореността е отговорност на всяка участваща държава. Представители на участващите държави участват в срещи на работните органи на договореността във Виена, където се намира секретариатът на Васенаарската договореност. На политическо ниво държавите са се договорили да се ръководят от насоките или елементите, както и най-добрите практики, приети от Васенаарската договореност и да осъществяват обмен на информация относно трансферите и износа на конвенционалните оръжия и ИТДУ, които се считат за много чувствителни, както и за отказите за трансфери на ИТДУ като цяло. Във връзка със задълженията на Р България по линия на ВД, страната ни предоставя информация за осъществения износ за страни, неучастващи във ВД, на ИТДУ от т. нар - „sensitive“ и „very sensitive“ lists (чувствителни и много чувствителни изделия).

През 2015 г. бяха приети нови Насоки за добри практики в случай на транзит или претоварване. Одобрени бяха Елементи за ефективното изпълнение на задълженията за предоставяне на информация, свързани с трансфера на конвенционални оръжия. Обменена бе информация относно трансферите на оръжия и ИТДУ, като се извърши оценка на рисковете, свързани с незаконни доставки на оръжия към географски райони предизвикващи загриженост, включително зони на конфликт.

Официалният сайт на режима, на който може да бъде намерена информация за страните-участнички, основополагащите принципи и документи, е www.wassenaar.org

Австралийската група е международен режим за ограничаване и предотвратяване на разпространението на химическо и биологическо оръжие чрез контрол на химическите вещества и биологични агенти и свързаното с тях оборудване и технологии. Р България участва в режима от м. октомври 2001 г. Основна цел на групата е държавите-участнички да сведат до минимум опасността от подпомагане на разработването и разпространението на химически или биологични оръжия чрез прилагането на общи правила и принципи при износа на определени химически съединения, човешки, растителни и животински патогени, токсини и

свързано с тях оборудване за разработване, производство и разпространение. Групата провежда ежегодни срещи. Всички държави, които участват в АГ, са страни по КЗХО и КЗБО и се стремят да гарантират, че контролът на износа не възпрепятства законната търговия и техническо сътрудничество в химическия и биологическия сектори.

През 2015 г. държавите-участнички на АГ подчертаха важността от упражняване на засилен контрол върху технологиите, които могат да бъдат използвани за разработване на химически и биологически оръжия, както и върху крайния потребител и крайната употреба.

АГ продължава активната програма за международно сътрудничество и ангажираност и през 2016 г. за по-нататъшно засилване на усилията за предотвратяване на разпространението на химически и биологични оръжия. Договорените действия включват:

- обмен на информация между държавите-участнички относно вътрешното приобщаване на ключови индустрии и академичните среди;
- предупреждаване на държави, които не участват в АГ, за значението на техните собствени дейности за предотвратяване на разпространението.

Няма новоприети държави членки в режима през 2015 г. Продължават официалните заявки за членство от няколко страни. По време на пленарната сесия на АГ през м. юни 2015 г. бе обсъден въпросът с кандидатурата на Казахстан.

Официалният сайт на режима е www.australiagroup.net.

Режимът за контрол на ракетните технологии е създаден през 1987 г. от Франция, САЩ, Великобритания, Италия, Германия, Канада и Япония, които споделят целите на неразпространението на безпилотни системи, способни да пренасят ОМУ, и които координират националните си политики и мерки за експортен контрол, насочени към предотвратяване на разпространението им. Този режим се основава на Ръководни правила за обща експортна политика, която се прилага към списък от контролирани изделия, софтуер и технологии. През 2002 г. РКРТ беше допълнен с Международния кодекс на поведение срещу разпространението на балистични ракети, известен още като „Хагски кодекс на поведение“, който призовава за сдържаност и внимание по отношение на разпространението на балистични ракети, способни да пренасят ОМУ. До настоящия момент в режима членуват 34 държави. Р България участва в режима от 1 юни 2004 г.

На проведено редовно заседание на Работната група на режима през м. юни на 2015 г. Люксембург, в качеството си на съпредседател на РКРТ, информира за официалното внасяне от страна на Индия на кандидатура за членство в режима. В случай, че бъде одобрена, Индия ще стане пълноправен член на РКРТ по време на пленарната среща през 2016 г. Беше обърнато внимание 9-те ДЧ на ЕС да подновят кандидатурите си за членство. Част от тях вече са представили подновените си заявления за членство (Словакия, Словения, Румъния и Естония).

В средата на м. февруари 2015 г. в Япония се проведе 22-ри Семинар за експортния контрол, на който един от важните акценти в дискусиите бе приетата нова политика за „придържане“, а именно РКРТ да покани страни, които не са членове на режима, да се „придържат“ към Насоките за контрол на ракетните технологии и да поемат политически

ангажимент за осъществяване на контрол върху всички изделия от Приложението (списък на контролирани изделия, който се състои от две основни категории, които включват ракети, включително балистични ракетни системи, апарати с космическо базиране, безпилотни летателни апарати, горива и свързани материали и оборудване), включително и всички последващи изменения на Приложението и Насоките. Изрично бе подчертано, че няма връзка между "придържане" и членство в режима. Други важни акценти бяха: дейности и стратегии в подкрепа на програми за неразпространение на ОМУ; рискове и предизвикателства, свързани с нематериални трансфери на технологии; ключови технологични тенденции в ракетните програми; брокерската дейност, транзит и въпроси, свързани с претоварване на стоки.

Няма новоприети държави членки в режима през 2015 г. Информация за принципите, целите и членовете на режима може да бъде намерена на официалната интернет страница на РКРТ: www.mtcr.info

Комитетът „Цангер“ е международен режим, съдействащ за спазване на разпоредбите, свързани с експортния контрол, по линия на Договора за неразпространение на ядреното оръжие. Р България е приета в Комитета „Цангер“ на ежегодната среща на държавите-участнички на 22.10.1992 г. Ръководните правила на режима предвиждат три условия на доставка, свързана с употреба или производство на ядрени материали: предоставяне на гаранции, че изделията няма да бъдат използвани за ядрени експлозиви, че държавата-вносител е приела гаранциите на МААЕ и клауза за реекспорт, изискваща държавата-вносител да приложи идентични процедури при реекспорт. Няма новоприети държави членки в Комитета „Цангер“ през 2015 г.

Подробна информация е публикувана на www.zanggercommittee.org

Групата на ядрените доставчици е група от държави, обединени от стремежа да допринесат за неразпространението на ядрени оръжия чрез прилагането на Ръководни правила за износа на ядрени материали и свързано оборудване. Тези правила се прилагат от всяка участваща държава в съответствие с националното законодателство и практики и имат за цел да се гарантира, че международната търговия с ядрени материали за мирни цели не допринася за разпространението на ядрени оръжия или други ядрени взривни устройства, и които не могат да възпрепятстват международната търговия и сътрудничество в ядрената област. ГЯД работи в тясно сътрудничество с МААЕ. Р България се е присъединила към Ръководните правила за износ на ядрени материали и свързаното с тях оборудване през 1984 г.

Основни събития и акценти през 2015 г.:

➤ на 22 януари 2015 г. МААЕ е публикувала преработения текст на документа "Групата на ядрените доставчици: произход, роля и дейности" (INFCIRC 539 Редакция 6);

➤ 25^{-ТОТО} Пленарно заседание на ГЯД проведено в Аржентина постави основните акценти: фокусиране върху техническите въпроси чрез обмен на мнения и постигане на съгласие по редица предложения относно актуализацията на контролните списъци; важноста

и значимостта на своевременното актуализиране на Насоките на ГЯД, предвид бързите промени в развитието на ядрената област в някои държави.

Няма новоприети държави членки в Групата на ядрените доставчици през 2015 г. По-подробна информация за ГЯД е публикувана на www.nuclearsuppliersgroup.org

➤ **МЕЖДУНАРОДНИТЕ КОНВЕНЦИИ И ДОГОВОРИ ЗА НЕРАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ОМУ**

Р България подкрепя активно прилагането на основополагащи международните конвенции и договори в областта на неразпространението на ОМУ:

Конвенция за забрана на разработването, производството, натрупването и употребата на химическо оръжие и за неговото унищожаване - подписана на 13.01.1993 г. в Париж и ратифицирана със закон, приет от 38-мо Народно събрание на 29.06.1994 г.

По линия на Организацията за забрана на химическите оръжия, Националният орган по прилагане на КЗХО – Междуведомствената комисия, одобрява и предоставя Годишна декларация за извършени производствени и търговски дейности с токсични химически вещества, техните прекурсори и други органични производства за предходната календарна година, както и Годишна декларация за планираните производства за предстоящата календарна година на веществата от списъците на КЗХО. Националният орган изготвя ежегоден доклад по изпълнението на КЗХО, който се публикува на специализираната интернет страница на Междуведомствената комисия.

Конвенция за забрана на разработването, производството и натрупването на запаси от бактериологични (биологични) и токсични оръжия и за тяхното унищожаване – ратифицирана с Указ № 1524 на Държавния съвет от 30.06.1972 г. КЗБО е правно обвързващ договор, който забранява разработването, производството, съхранението, придобиването и запазването на биологични и токсични оръжия и средства за тяхното изстрелване. Независимо от това следва да се отбележи, че съгласно чл. X от КЗБО, държавите, страни по нея, имат право да участват максимално в обмена на оборудване, материали и свързана с тях информация, при условие че това се прави с мирни цели. Следните артикули попадат в обхвата на КЗБО: микробни и други биологични агенти или токсини, независимо от техния произход или от метода на производството им, от видове и в количества, които не са оправдани за целите на профилактични, предпазни или други дейности за мирни цели; оборудване или средства за изстрелване, проектирани да използват такива агенти или токсини.

Договор за неразпространение на ядреното оръжие - ратифициран с Указ № 668 на Президиума на Народното събрание от 10.07.1969 г. и Допълнителния протокол към него, ратифициран със закон, влязъл в сила от 10.10.2000 г. ДНЯО има следните принципни задачи:

- да забрани свободния достъп до ядрено оръжие и съответните технологии;
- да ограничи възможността за военна употреба на ядрено оръжие;
- да създаде възможности за мирно използване на атомната енергия;

- да създаде ефикасен международно признат контролен механизъм за споменатите цели в правен, организационен и технически аспект.

Основните задължения за България произтичат от Споразумение между страната ни с МААЕ за прилагане на гаранциите във връзка с договора за неразпространение на ядреното оръжие и Допълнителния протокол към споразумението.

ЗАКОНОДАТЕЛСТВО НА ЕС В ОБЛАСТТА НА ЕКСПОРТНИЯ КОНТРОЛ НА ИТДУ

Регламент (ЕО) 428/2009 на Съвета на ЕС от 5 май 2009 г. за въвеждане на режим на Общността за контрол на износа, трансфера, брокерската дейност и транзита на изделия и технологии с двойна употреба определя общите правила на ЕС за контрол върху дейностите с ИТДУ, общ списък на ЕС за контрол и хармонизирана политика за изпълнението на разпоредбите на Регламента. Регламентът е изменен с:

- Регламент (ЕС) № 1232/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г., който въведе пет нови генерални разрешения за износ на ЕС с цел подобряване на конкурентоспособността на индустрията и създаване на равни условия за износителите от ЕС;

- Регламент (ЕС) № 599/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г., който съгласно с чл. 23а, чл. 9 п-ф 1 и чл. 15 п-ф 3 предоставя правомощие на Комисията да приема делегирани актове в съответствие с член 290 от Договора за функционирането на ЕС, във връзка с изменения в приложение I към Регламент № 428/2009, попадащи в обхвата на член 15 от посочения регламент.

- Делегиран регламент (ЕС) № 2015/2420 на Комисията от 12 октомври 2015 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 428/2009 на Съвета за въвеждане режим на Общността за контрол на износа, трансфера, брокерската дейност и транзита на изделия и технологии с двойна употреба.

Разрешителен режим може да бъде прилаган и по силата на т.нар. „всеобхватна клауза“ (*“catch all clause”*) по отношение на износа на изделия и технологии, които не са включени в Приложение I на Регламент (ЕО) 428/2009 и са налице основателни причини да се счита, че могат да бъдат използвани за производство и разпространение на ОМУ или са предназначени за военна крайна военна употреба в държава, спрямо която има наложено оръжейно ембарго на ООН, ОССЕ или ЕС. ДЧ могат по изключение да наложат допълнителен контрол върху изделия извън Приложение I от съображения за гарантиране на обществената сигурност и защита на правата на човека. ДЧ на ЕС са длъжни да предприемат допълнителни мерки по прилагането на Регламент (ЕО) 428/2009.

Основен принцип е спазването на общи правила и прозрачност, изразяващи се в обмен на информация по отношение на издадени разрешения, направени откази по заявления за износ чрез прилагането на т. нар. *„no undercut”* политика. Този термин означава недопускане на износ от ДЧ, в случаите когато за идентична сделка е направен отказ от друга ДЧ. В тези случаи е предвидена процедура за провеждане на консултации с държавата, издала отказа, преди вземане на решение по аналогичната сделка.

Експортният контрол обхваща и т. нар. „нематериални трансфери“ (*"intangible transfers"*), които се отнасят за предаването на софтуер и технологии чрез електронни медии, включително и чрез факс, телефон, електронна поща или други електронни средства. Този контрол се прилага и по отношение на предоставянето на знания и техническа помощ чрез обучение, предаване на умения или консултантски услуги, включително и случаите, когато това става чрез устно предаване на съответната информация.

Наличието на обща система за контрол дава възможност за свободно движение на ИТДУ в рамките на единен вътрешен пазар на ЕС, с изключение на някои особено чувствителни изделия, чиито трансфер в рамките на ЕС е предмет на предварително разрешение. Тези изделия са изброени в отделно приложение на Регламента. По отношение на търговията с ядрени материали, Регламентът допринася за постигането на целите на Европейската общност като стъпка към сближаване на позициите на ДЧ по ядрените въпроси, ядрената безопасност и мирното използване на ядрената енергия.

СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ЕКСПОРТНИЯ КОНТРОЛ НА ИТДУ

Дейността на ЕС в областта на експортния контрол и неразпространението на ОМУ е тясно свързана с работата на международните режими и организации за експортен контрол. Тя е предмет на обсъждане и дискусии в специализирани работни групи към Съвета на ЕС и ЕСВД:

➤ **РАБОТНА ГРУПА ПО ИТДУ** (*Working Party on Dual-Use Goods*) към Съвета на ЕС. През 2015 г. продължи прегледът на политиката в областта на експортния контрол на ИТДУ, обменът на информация между лицензиращите органи на ДЧ и прилаганите най-добри практики, анализираха се тенденциите във връзка с издадените откази от ДЧ. Беше актуализирана електронната система за обмен на откази за издаване на разрешения за износ на изделия с двойна употреба DUES (Dual-use e-system). Стартира пилотен проект за обучение на представители на лицензиращите органи и митническите власти.

➤ **КООРДИНАЦИОННА ГРУПА** (*Dual-use Coordination Group Meeting*), създадена съгласно чл. 23 на Регламент (ЕО) № 428/2009 и председателствана от ЕК, обсъжда и проучва различни въпроси, свързани с техническия обмен на информация в практическото прилагане на експортния контрол, участва в изготвянето на годишния доклад на ЕК и оценката на въздействието, в актуализирането на електронна система за обмен на откази и други. Бе актуализирана и корелационна таблица между комбинираната номенклатура и контролните позиции на ИТДУ, публикувана на страницата на ЕК (http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=bg). В резултат на работата на групата на 13.02.2015 г. в Официалния вестник на Европейския съюз е публикувана обобщена информация относно националните мерки, приети от ДЧ в съответствие с чл. 25 от Регламента.

➤ ЕС е дългогодишен партньор и организатор на дейности, насочени към цялостното укрепване на контрола върху износа в световен мащаб. През 2015 г. стартира Dual-use export control program в съответствие със Стратегията за сигурност на ЕС и Стратегията на ЕС срещу разпространението на ОМУ. Програмата има за цел да подобри ефективността на системите за

контрол на износа на ИТДУ в борбата срещу разпространението на ОМУ и свързаните с тях материали, оборудване и технологии. През 2015 г. програмата е разширена и ще включи 32 страни от 6 региона. Целите на програмата са насочени към стремеж за намаляване на риска от разпространение чрез засилване на международното сътрудничество в областта на контрола върху износа на ИТДУ и укрепване на националния и регионалния капацитет, като се вземе предвид баланса между сигурността и икономическите съображения. Предложеното сътрудничество включва подкрепа при изготвянето на съответното законодателство за експортен контрол, предоставяне на обучение на представители на митнически или лицензиращи органи, обучаване на обучаващи, обмен на добри практики, повишаване на осведомеността сред представителите на промишлеността и научните среди. Проектите се изпълняват с водещата роля на Франция и Германия и са с практическа насоченост към консултации с партниращите държави. Около 200 експерти от различни професионални среди, свързани с експортния контрол на ИТДУ от целия ЕС (включително български представители) дават своя принос в работата на екипите.

ДАНИИ ЗА ИЗНОС, ТРАНСФЕР, ВНОС, ТРАНЗИТ НА ИТДУ И БРОКЕРСКИ СДЕЛКИ С ТЯХ ПРЕЗ 2015 г.

Физическите и юридическите лица подлежат на регистрация за извършване на износ и трансфер на ИТДУ. Регистриращ орган е министърът на икономиката. Регистрация за износ и трансфер, и регистрация за брокерска дейност с ИТДУ се извършва за срок от пет години, като всяка следваща регистрация е за същия срок.

През 2015 г. министърът на икономиката е издал **19** удостоверения за право за извършване на износ и трансфер на ИТДУ и **11** удостоверения за право за извършване на брокерска дейност с ИТДУ, за които се поддържа публичен регистър.

➤ ИЗНОС И ТРАНСФЕР ОТ ТЕРИТОРИЯТА НА Р БЪЛГАРИЯ НА ИТДУ:

През 2015 г. е реализиран износ и трансфер на ИТДУ на обща стойност **7 382 072 евро**. В тази стойност е включен осъществения износ и по издадени от 2014 г. разрешения за износ на ИТДУ.

• ИЗНОС

През 2015 г. са издадени **10** индивидуални разрешения за износ на обща стойност **1 129 041 евро**. Обща стойност на реализирания износ по индивидуални разрешения за износ през 2015 г. е **874 529 евро**. Стойността на реализацията включва две разрешения за износ на изделия, извън посочените в Приложение I на Регламент (ЕО) № 428/2009 ("catch-all clause").

Постъпили са 24 декларации за осъществен износ на ИТДУ по ГРСИ EU 001 на стойност **829 708 евро**.

Обща стойност по реализирания износ за 2015 г. е **2 002 844,00 евро** (в т.ч. 5 разрешения за износ на ИТДУ, издадени през 2014 г.) (Приложение 5).

• ТРАНСФЕР

През 2015 г. Междуведомствената комисия е издала **2** разрешения за трансфер на стойност **7 000 000 евро**, като извършената реализация е на обща стойност **5 379 228 евро** (в т.ч. и едно разрешение за трансфер на ИТДУ издадено през 2014 г.) (Приложение 5).

За същия период не са постъпвали декларации за извършен трансфер за територията на Р България от територията на друга държава членка на ИТДУ, които са включени в категория 0 от Приложение I на Регламент (ЕО) № 428/2009.

➤ ВНОС НА ИТДУ:

През 2015 г. са издадени **17** удостоверения за внос на стойност **73 879 387 евро**. Обща стойност на реализирания внос е **71 303 724 евро** (в т.ч. и по **3** удостоверения за внос, издадени през 2014 г.) (Приложение 6)

➤ ТРАНЗИТ НА ИТДУ И БРОКЕРСКИ СДЕЛКИ С ТЯХ:

През 2015 г. Междуведомствената комисия не е издавала разрешения за транзит на ИТДУ и разрешения за брокерски сделки с тях.

➤ ОТКАЗИ ПО ПОДАДЕНИ ЗАЯВЛЕНИЯ ЗА ИЗНОС И ТРАНСФЕР НА ИТДУ И УДОСТОВЕРЕНИЯ ЗА ВНОС НА ИТДУ:

През 2015 г. са издадени **21** отказа по подадени заявления за износ и трансфер на ИТДУ и не е отказвано регистриране на внос на ИТДУ.

ПРИЛОЖЕНИЯ

**ДАННИ ЗА ИЗНОСА, ВНОСА И ТРАНСФЕРА НА
ПРОДУКТИ, СВЪРЗАНИ С ОТБРАНАТА, И НА ИЗДЕЛИЯ И ТЕХНОЛОГИИ С ДВОЙНА УПОТРЕБА**